

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Daniely Zemanové a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Radana Malíka v právní věci žalobce: **B. V.**, zast. JUDr. Vladimírem Dvořáčkem, advokátem se sídlem Křižíkova 16, Praha 8, proti žalovanému: **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**, se sídlem Karmelitská 7, Praha 1, ve věci ochrany proti nečinnosti správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 10. 2011, č. j. 10 A 111/2011 - 39,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

III. Ustanovenému zástupci žalobce, JUDr. Vladimíru Dvořáčkovi, advokátu se sídlem Křižíkova 16, Praha 8, **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 2880 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podanou kasační stížností napadá výroky I. a II. shora označeného usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), jimiž byla odmítnuta žaloba s návrhy, aby byla žalovanému uložena povinnost vydat rozhodnutí ve věci rehabilitace ve školské věci, konané na podkladě žalobce ze dne

6. 4. 1990, a aby žalovanému bylo zakázáno bránit řádnému projednání studijní rehabilitace žalobce zejména zadržováním, zatajováním a ničením dokumentů, které se týkají studia žalobce na Gymnáziu Jiřího Ortena v Kutné Hoře. Dále stěžovatel brojí i proti výroku III. shora uvedeného usnesení, kterým bylo rozhodnuto, že žádný z účastníků řízení nemá nárok na náhradu nákladů řízení o žalobě proti nečinnosti žalovaného.

Městský soud dospěl k závěru, že žalobu je třeba odmítnout pro překážku věci rozhodnuté. Soudu bylo z jeho úřední činnosti známo, že žalobce se ochrany proti nečinnosti žalovaného ve stejné věci domáhal žalobou ze dne 17. 2. 2003, přičemž tato žaloba byla rozsudkem městského soudu ze dne 7. 4. 2005, č. j. 11 Ca 44/2003 – 71, zamítnuta. Kasační stížnost žalobce proti tomuto rozsudku zamítl Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 23. 5. 2007, č. j. 4 Ans 5/2005 - 109. Následně se žalobce v téže věci domáhal ochrany před nečinností žalovaného žalobou ze dne 3. 7. 2006. Tato žaloba byla pro překážku věci rozhodnuté odmítnuta usnesením městského soudu ze dne 5. 12. 2007, č. j. 10 Ca 276/2006 - 52. Kasační stížnost proti tomuto usnesení městského soudu byla zamítnuta rozsudkem Nejvyššího správního soud ze dne 31. 10. 2008, č. j. 4 Ans 7/2008 - 85 (všechna zde uváděná rozhodnutí NSS jsou dostupná na www.nssoud.cz).

K bodu II. žaloby, respektive jejímu petitu, pod bodem II. městský soud dále v odůvodnění uvedl, že se jedná o návrh obsahově totožný s návrhem pod bodem I. stěžovatelova petitu. Uložení povinnosti rozhodnout a zákaz bránit projednání věci je podle názoru soudu totožný požadavek, toliko jinak slovně vyjádřený.

Z uvedených důvodů městský soud žalobu výroky I. a II. podle § 46 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), odmítl, neboť soud o téže věci již rozhodl. Městský soud současně (výrokem č. III.) s ohledem na ustanovení § 60 odst. 3 s. ř. s., podle něhož žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení, byla-li žaloba odmítnuta, rozhodl tak, že nárok na náhradu nákladů řízení o žalobě proti nečinnosti žalovaného žádnému z účastníků řízení nepřiznal.

V podané kasační stížnosti resp. jejímu doplnění stěžovatel uvedl, že je přesvědčen, že uvedený závěr městského soudu o překážce věci rozhodnuté je nesprávný, neboť z povahy věci je zřejmé, že požadavek zákazu, aby žalovaný bránil řádnému projednání studijní rehabilitace stěžovatele, zejména zadržováním, zatajováním a ničením dokumentů, je odlišný od požadavku vydat rozhodnutí ve věci rehabilitace ve školské věci. Nezákonným jednáním žalovaného je totiž stěžovateli bráněno v přístupu k důkazům, které potřebuje pro účinně napadení jeho nečinnosti, případně k uplatnění náhrady škody atd. Jde o nezákonný zásah žalovaného, který se nekryje s nečinností žalovaného. Až nyní má totiž stěžovatel doloženo, že materiál k jeho rehabilitační věci byl zničen, a proto opakovaně vyzýval žalovaného, aby tento stav napravil. Z tohoto důvodu se nemůže jednat o překážku věci rozhodnuté.

V demokratickém právním státě nelze připustit odmítnutí spravedlnosti z důvodů formálně právních. Takové odmítnutí má za následek porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a také

porušení práva domáhat se soudní ochrany ve věcech veřejné správy podle odstavce 2 uvedeného článku Listiny. Stěžovatel v této souvislosti odkázal na judikaturu Ústavního soudu ve věcech rehabilitačních předpisů. Zdůraznil, že právo na vzdělání je jedno ze základních práv zaručených Listinou.

Závěrem stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud z uvedených důvodů zrušil napadené rozhodnutí a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 4. 1. 2012, sděluje, že se ztotožňuje se závěry obsaženými v napadeném usnesení městského soudu. K tomu uvedl, že problematika studijní rehabilitace stěžovatele, týkající se jeho studia na Gymnáziu Jiřího Ortena v Kutné Hoře, již byla předmětem mnoha soudních řízení, a to nejen v rámci žalob proti nečinnosti žalovaného, ale také v rámci žalob o zaplacení finančních částek z důvodu náhrady škody, která mu měla být v této věci žalovaným způsobena.

Kasační námitky, týkající se zničení důkazů žalovaným jsou pouhými ničím nepodloženými tvrzeními. Z dostupných materiálů vyplývá, že stěžovatel je přesvědčen o tom, že byl v době svých studií pronásledován komunistickým režimem a že i v současnosti se žalovaný snaží „krýt zločiny komunismu“ spáchané vůči jeho osobě. Přestože je formální vyjádření žalobního petitu v bodě II odlišné od žalobního petitu v bodě I, obsahově se jedná stále o jednu a tutéž věc.

K rozboru práva na vzdělání, jakožto jednoho ze základních práv zaručených Listinou základních práv a svobod, žalovaný uvádí, že stěžovatel byl vyloučen ze studií pro neplnění studijních povinností a nesplnění předpokladů projevujících se v nedostatečném prospěchu. K vyloučení ze studia nedošlo v důsledku politické perzekuce ani postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody. Stěžovatel tak nemá právní nárok na studijní rehabilitaci podle § 18 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů.

Stěžovatel ve svém podání ze dne 28. 11. 2011, tj. ještě před poučením o složení senátu, který bude v souladu s rozvrhem práce Nejvyššího správního soudu projednávat a rozhodovat nyní posuzovanou věc, namítl podjatost všech soudců Nejvyššího správního soudu, zejména soudců JUDr. Dagmar Nygrínové, JUDr. Petra Průchy, JUDr. Jaroslava Vlašína, JUDr. Milana Kamlacha, JUDr. Marie Turkové a JUDr. Josefa Baxy.

V informaci o probíhajícím řízení ze dne 30. 1. 2012 Nejvyšší správní soud informoval stěžovatele o složení příslušného senátu a s ohledem na jím uplatněnou námitku podjatosti ho požádal, aby ve lhůtě jednoho týdne upřesnil, proti kterým soudcům, kteří mají věc v souladu s rozvrhem práce projednat a rozhodnout, namítá podjatost, a aby takové tvrzení odůvodnil. Poté, co byl poučen o složení senátu, který bude věc rozhodovat, stěžovatel pouze zopakoval, že namítá podjatost všech soudců Nejvyššího správního soudu z důvodu, že tento soud o jeho podáních rozhoduje formalisticky a nespravedlivě.

V souladu s ustanovením § 8 odst. 5 s. ř. s. byl spis Nejvyššího správního soudu, vedený pod sp. zn. 9 Ans 2/2012 předložen k přidělení jinému senátu zdejšího soudu

k rozhodnutí o námitce podjatosti, a to včetně vyjádření jednotlivých soudců devátého senátu.

První senát Nejvyššího správního soudu, který měl o námitce podjatosti v souladu s ustanovením § 8 odst. 5 s. ř. s. rozhodnout, vrátil věc bez rozhodnutí zpět devátému senátu (písemnost ze dne 7. 3. 2012). V odůvodnění pak v této souvislosti uvedl, že za shora popsané situace má za to, že není třeba samostatně rozhodovat o námitce podjatosti vznesené navrhovatelem konkrétně vůči soudcům JUDr. Dagmar Nygrínové, JUDr. Petru Průchovi, JUDr. Jaroslavu Vlašínovi, JUDr. Milanu Kamlachovi, JUDr. Marii Turkové a JUDr. Josefu Baxovi, neboť žádný z nich není podle rozvrhu práce členem senátu, jemuž přísluší rozhodnout ve věci (JUDr. Milan Kamlach ostatně již ani od 1. 1. 2012 není soudcem Nejvyššího správního soudu). Pro naprostou nekonkrétnost pak podle prvního senátu NSS není na místě rozhodovat ani o námitce podjatosti vznesené souhrnně vůči všem ostatním soudcům Nejvyššího správního soudu, včetně soudců 9. senátu; nahlíženo logikou takto uplatněné námitky by na Nejvyšším správním soudě nebyl žádný soudce, který by o podjatosti mohl rozhodnout (shodně srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 7. 2009, č. j. Vol 4/2009 – 13).

Nejvyšší správní soud poté nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Poté přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), ověřil při tom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Stěžovatel namítá nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.

Z obsahu spisu kasační soud ověřil, že stěžovatel se o studijní rehabilitaci ucházel od počátku 90. let. Za tímto účelem se obracel na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Generální prokuraturu, ředitele Gymnázia v Kutné Hoře, jednal též se Školským úřadem v Kutné Hoře. Dále z obsahu spisu vyplývá, že stěžovatel o svoji rehabilitaci také usiloval cestou žaloby, o níž bylo rozhodnuto usnesením Okresního soudu v Nymburce ze dne 3. 9. 2002, č. j. 7 C 647/94 - 152, a to tak, že žaloba byla v části, v níž se žalobce (stěžovatel) domáhal určení, že je účasten mimosoudní rehabilitace podle § 18 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o mimosoudních rehabilitacích“), postoupena Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Následně potom, po nabytí účinnosti s. ř. s, stěžovatel podal dne 17. 2. 2003 v pořadí první žalobu proti nečinnosti žalovaného, doplněnou dalšími podáními, v níž se domáhal ochrany proti nečinnosti žalovaného, který náležitým způsobem nerozhodl ve věci studijní rehabilitace žalobce podle zákona o mimosoudních rehabilitacích v souvislosti s ukončením jeho studia na Gymnáziu v Kutné Hoře. Stěžovatel namítal, že žalovaný přes urgence ve věci jeho mimosoudní rehabilitace nerozhodl, že rozhodnutí rehabilitační komise Školského úřadu v Kutné Hoře ze dne 19. 10. 1992, která neshledala

důvody pro jeho rehabilitaci, mu bylo dáno na vědomí dopisem ze dne 22. 10. 1992, ač měl obdržet rozhodnutí. Stěžovatel opakovaně vyzýval žalovaného, a to i přímo k rukám ministra Dobeše, aby uvedený stav napravil. Poslední podání jsou ze dne 9. 3. 2011, 23. 3. 2011, 29. 3. 2011, 20. 4. 2011, 26. 4. 2011, 8. 5. 2011, 10. 5. 2011 a 16. 5. 2011.

Dle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu představují překážku věci rozhodnuté ve smyslu ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. pouze meritorní rozhodnutí v téže věci. Za meritorní rozhodnutí je pak v případě správního soudnictví nutno považovat především rozsudky a z usnesení pouze ta, kterými se rozhoduje ve věci (§ 53 odst. 1 s. ř. s. (podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 11. 2004, č. j. 3 Azs 324/2004 - 52; obdobně srov. rozsudek ze dne 20. 10. 2004, č. j. 5 Afs 140/2004 - 50). Z uvedeného vyplývá, že je v daném případě nutno posoudit dvě základní otázky, a to zaprvé, zda se jedná o tutéž věc, a zadruhé, zda již o ní bylo dříve soudem meritorně rozhodnuto.

Totožnost věci je právní vědou konstantně vykládána jako totožnost účastníků a totožnost samotné věci. Kasační soud ze soudního spisu ověřil, že v řízení, od něhož je překážka věci pravomocně rozsouzené odvozována tedy ve věci, vedené Městským soudem v Praze pod sp. zn. 11 Ca 44/2003, byli účastníky řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti správního orgánu shodní účastníci jako v projednávané věci, tj. B. V. jako žalobce a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jako žalovaný.

Rozsudkem Městského soudu Praze ze dne 7. 4. 2005, sp. zn. 11Ca 44/2003, byla žaloba na ochranu proti nečinnosti zamítnuta, tj. došlo k meritornímu rozhodnutí, přičemž městský soud rozhodoval o povinnosti žalovaného vydat rozhodnutí ve věci školské rehabilitace stěžovatele v souvislosti s ukončením stěžovatelova studia na Gymnáziu Jiřího Ortena v Kutné Hoře.

Městský soud v tomto meritorním rozhodnutí uvedl, že studijní rehabilitace je upravena v ustanovení § 18 odst. 3 zákona o mimosoudních rehabilitacích, v němž se uvádí: *Zrušují se rozhodnutí, jimiž byli žáci a studenti vyloučeni ze studia na školách poskytujících střední nebo vyšší vzdělání a na vysokých školách, pokud se tak stalo v důsledku politické perzekuce nebo postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody. Studijní rehabilitace se řídí pokynem příslušného resortního ministra.*

Tímto rezortním pokynem je „Pokyn k jednotnému uplatňování zásad rehabilitace žáků škol poskytujících střední nebo vyšší vzdělání v působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR“, ze dne 25. 4. 1991, č. j. 1665/91-SM. Z jeho obsahu vyplývá, že studijní rehabilitace se realizuje *vydáním osvědčení o ukončení studia nebo maturitní vysvědčení za stanovených podmínek, přičemž k vydání tohoto osvědčení nebo maturitního vysvědčení je příslušný ředitel školy.* Ve spojení s tím je třeba poznamenat, že témuž orgánu z povahy věci přísluší při nesplnění podmínek studijní rehabilitace *osvědčení o ukončení studia nebo maturitní vysvědčení* nevydat. Právní úprava přitom pro formu rozhodnutí o nesplnění podmínek studijní rehabilitace, či sdělení této skutečnosti žadateli, nestanoví.

Z uvedeného plyne, že *vydání osvědčení o ukončení studia nebo maturitní vysvědčení za stanovených podmínek pro studijní rehabilitaci* na straně jedné a vlastní *studijní rehabilitace*

na straně druhé je jedno a totéž v tom smyslu, že *studijní rehabilitace* se realizuje *vydáním osvědčení o ukončení studia nebo maturitní vysvědčení za stanovených podmínek.*

Dle městského soudu z výše uvedeného pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy nevyplývá oprávnění žalovaného správního orgánu ve věci studijní rehabilitace rozhodovat, tj. povinnost žalovaného vydat rozhodnutí nebo osvědčení podle zákona o mimosoudních rehabilitacích, takže nelze dospět k závěru, že žalovaný je nečinný (správní orgán je nečinný tehdy, pokud nekoná, přestože mu zákon povinnost ke konání ukládá). Osvědčení o ukončení studia nebo maturitní vysvědčení vydává ředitel školy, který je současně oprávněn takovéto osvědčení či maturitní vysvědčení nevydat. O studijní rehabilitaci tedy „rozhoduje" ředitel školy. Orgánem, který by byl příslušný rozhodnout o odvolání, byl v dané věci Školský úřad v Kutné Hoře. Ten také ve věci jistým způsobem konal, jak vyplývá ze sdělení Školského úřadu v Kutné Hoře, ze dne 22. 10. 1992, adresovaného a také doručeného stěžovateli, v němž se uvádí, že rehabilitační komise dne 19. 10. 1992 neshledala žádné důvody pro rehabilitaci stěžovatele. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR není oprávněno ve věci studijní rehabilitace rozhodnout, a proto mu nelze v dané věci vytýkat nečinnost.

S ohledem na shora uvedené, domáhá-li se v nyní probíhajícím řízení stěžovatel toho, aby byl žalovaný činný ve vztahu k tvrzenému neoprávněnému ukončení studia stěžovatele na výše uvedeném gymnáziu a aby mu bylo zakázáno bránit v projednání tvrzeného neoprávněného ukončení tohoto studia, pak nezbývá než shodně s městským soudem uzavřít, že předmětem obou řízení je jedno a totéž a že novému projednání a rozhodnutí věci brání to, že o téže věci soud již rozhodl. Pro úplnost kasační soud uvádí, že řízení o ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu není možné libovolně zaměňovat s řízením o ochraně proti nečinnosti. Jedná se totiž o subsidiární formu soudní ochrany ve správním soudnictví, která nastupuje tam, kde se dovolat jiné ochrany není možno. Primárně tento institut neslouží k tomu, aby byl správní orgán soudem zavázán určitou věc projednat a rozhodnout, ale pokrývá ochranu před širokou škálou tzv. faktických zásahů. Účastník řízení tedy nemůže sám volit, kterou z forem ochrany bude považovat za výhodnější a které řízení bude žalobou iniciovat.

Kasační soud se tak ztotožňuje se závěrem městského soudu vyjádřeným v napadeném usnesení, dle kterého se žaloba a následně i kasační stížnost týká stále totožné věci, a to požadavku stěžovatele na vydání rozhodnutí ve věci jeho školské rehabilitace. O této věci bylo na základě žaloby ze dne 17. 2. 2003 meritorně rozsudkem městského soudu ze dne 7. 4. 2005, č. j. 11 Ca 44/2003 – 71, rozhodnuto tak, že žaloba byla zamítnuta. Kasační stížnost žalobce proti tomuto rozsudku zamítl Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 23. 5. 2007, č. j. 4 Ans 5/2005 – 109. Jestliže tedy městský soud v nyní projednávané věci žalobu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítl s odůvodněním, že jejímu projednání brání překážka věci rozhodnuté, postupoval v souladu s Listinou garantovaným právem na spravedlivý proces. Byla-li totiž již stejná věc soudem věcně projednána a rozhodnuta, není možné v následném odmítnutí nové žaloby, požadující projednání téhož, spatřovat odmítnutí spravedlnosti. Za tohoto stavu věci potom městský soud musel podle ustanovení § 60 odst. 3 s. ř. s. o nákladech řízení rozhodnout tak, že žádný z účastníků řízení nemá nárok na náhradu nákladů řízení.

Na základě všeho výše uvedeného nebyla kasační stížnost shledána důvodnou a musela být podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítnuta.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1, větu první, s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v soudním řízení úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému žádné náklady nad rámec jeho úřední činnosti nevznikly.

Podle § 35 odst. 8 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., zástupci stěžovatele, který mu byl soudem ustanoven k ochraně jeho práv, hradí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. JUDr. Vladimíru Dvořáčkovi, advokátu, se sídlem Křižíkova 16, Praha 8, který byl stěžovateli ustanoven soudem, přiznal Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení podle ustanovení § 7, § 9 odst. 3 písm. f), § 11 odst. 1 písm. d) a § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, spočívající v odměně za jeden úkon právní služby (písemné podání soudu týkající se věci samé) v částce 2100 Kč a v náhradě hotových výdajů v částce 300 Kč, tj. v částce 2400 Kč, zvýšené o daň z přidané hodnoty v sazbě 20 % ve výši 480 Kč, celkem tedy 2880 Kč. Tato částka bude zaplacena z účtu Nejvyššího správního soudu k rukám ustanoveného zástupce stěžovatele do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. března 2012

Mgr. Daniela Zemanová
předsedkyně senátu